

Lars Amidsen Bossens translokationstale

Taler

Lars Amidsen Bossen
Rektor på Vejen Gymnasium
og HF

Dato

28. juni 2024

Sted

Vejen Idrætscenter

Kære alle, kære studenter årgang 2024.

Hvor ser I fantastisk godt ud, når I sidder der med studenterhuen på hovederne! Og hvor har I dog fortjent det. I er nu nået til vejs ende – for denne gang! I har nået en betydningsfuld milepæl, og I kan med glæde og stolthed nyde dagen med familie og venner. **(PAUSE)**

Om lidt venter fejring med familie og venner, og efter det ligger den store vide verden åben for jer; klar til at blive udforsket. Det kan sikkert godt virke lidt skræmmende, når I skal forlade de trygge rammer på skolen og ud i livet. Vi har gjort vores bedste for at gøre jeg klar til det, der venter, men nu skal I selv håndtere de udfordringer, fremtiden byder.

Men hvad er det så for en fremtid, der venter jer? Noget af det, der er blevet diskuteret mest i løbet af jeres gymnasietid, og som kommer til at påvirke jeres fremtid, er ChatGpt og kunstig intelligens. ChatGPT blev udgivet 30. november 2022, og den fik med det samme stor opmærksomhed. Med opmærksomheden fulgte også mange debatter, og i løbet af de første måneder var det store tema, om ChatGPT og kunstig intelligens ville ødelægge jeres fremtid eller skabe muligheder for en bedre fremtid. Det var store ord, der blev sat på en relativt simpel ting som en snakkebot, men de mange debatter og diskussioner gemte over noget større, nemlig om den rolle kunstig intelligens kommer til at spille i jeres fremtid.

Mangt og meget er blevet sagt og skrevet om den fremtid, der venter os allesammen. Det er således slående, så meget temaet om fremskridtsoptimisme overfor fremtidspessimisme, Utopia overfor Dystopia har fyldt i de offentlige

debatter og i kunst og litteratur. 1. februar sidste år udkom for eksempel bogen ”De bedste Familier”. Bogen ”De bedste Familier” skildrer to familier, som bor i Lemvig i perioden, hvor fabrikken Cheminova flytter til Lemvig. De to familier er på mange måder hinandens modsætninger bogen igennem.

Den ene familie er tilflytter, den anden familie har boet i og omkring Lemvig altid.

Den ene familie får sin daglige gang på ledelseskontorerne på Cheminova, den anden familie repræsenterer arbejderen på gulvet.

Den ene familie bliver boende i og omkring Lemvig og fortsætter sin tilknytning til Lemvig, den anden familie forlader både Lemvig og Cheminova.

På trods af de mange modsætninger er der dog også mange ting, som knytter de to familier sammen. Begge familier oplever materiel fremgang, og begge familier anskaffer sig således et større hus, og begge familier anskaffer sig bil, køleskab og andre materielle goder. De to familier repræsenterer således en epoke i danmarkshistorien, hvor alle samfundslag i Danmark oplever økonomisk og materiel fremgang, men de bliver også et billede på den pris, fremgangen kommer med. Begge familier oplever flere kriser i løbet af bogen i form af ægteskabskriser, økonomiske kriser eller kriser fremkaldt af sygdom.

Fælles for begge familier – og hele temaet i bogen – er, at de bliver fanget mellem de positive sider ved fremgangstiderne og de negative konsekvenser, som fremgangen bærer med sig. Den store pesticidfabrik, Cheminova, på Harboøre Tange bliver det store symbol på netop dette skisma – skismaet mellem fremtidens utopi og fremtidens dystopi.

Det er ikke kun i Danmark, at skismaet mellem fremtidens utopi eller fremtidens dystopi har fået en fremtrædende plads i kulturen. De debatter, vi har haft og til stadighed kommer til at få om kunstig intelligens, gør sig også gældende på verdensplan.

I filmen Oppenheimer, som blev et kæmpe tilløbsstykke i biograferne, er det atombomben, som blev billedet på menneskehedens fremskridt. Atombomben er på mange måder den ultimative repræsentant for dobbeltheden i det menneskelige fremskridt. Det var en nærmest overmenneskelig bedrift at

tømme atomenergien, og de mængder energi, der pludselig var til rådighed, går langt over de fleste menneskers forståelse. Til gengæld er de ødelæggende kræfter lige så ufattelige. I løbet af filmen Oppenheimer følger vi filmens hovedperson og hans bestræbelser på at tømme den frygtindgydende energi. Vi følger også hvordan, han ender med at tvivle på det rationelle og moralsk rigtige i hans egen opfindelse, og Oppenheimer ender selv med at være kritisk overfor menneskehedens mange fremskridt.

Filmen er baseret på romanen "American Prometheus", og med denne henvisning til den græske gud Prometheus, løftes filmen til at en fortælling om, hvordan guderne overdrogede ilden til menneskehed. Den græske gud Prometheus stjal ilden fra Zeus og gav ilden til menneskene, og med ilden fulgte også en lang række andre fremskridt, og fortællingen om Prometheus er på mange måder fortællingen om selve menneskets fremskridt og menneskets civilisation. Med fortællingen følger også spørgsmålet, om det i virkeligheden var gudernes mening, at den menneskelige fremskridt skulle gå så stærkt og være så kraftfuld? Er vi i virkeligheden som mennesker i stand til at tøjle fremskridtet og kun bruge de store kræfter til at gøre godt for os selv?

Det er denne diskussion – om end på en noget mindre skala-, der raser i hele den vestlige verden i disse måneder, hvor vi står på tærsklen af det helt store gennembrud for kunstig intelligens. Kan vi som menneskehed overhovedet tøjle de potentialer, der ligger i brugen af kunstig intelligens?

Her på gymnasiet har afvejningen ligget mellem vores forpligtigelse til at gøre jer klar til en verden, hvor kunstig intelligens og ChatGpt står klar til at overtage flere og flere af de funktioner i samfundet, som hidtil har været overladt til vi mennesker. Vi har på den anden side også måttet bruge kræfter på at fortælle jer, hvordan ChatGpt i hvert fald ikke må bruges som skaber af f.eks. skriftlige afleveringer. Dette dilemma er imidlertid blot et blandt flere dilemmaer, der har været omdrejningspunktet for undervisningen. Et andet helt centralt tema er klimaudfordringerne, og særligt spørgsmålet om, hvordan vi sikrer økonomisk fremgang og materiel velstand uden, at vi fortsætter med at ødelægge klimaet for hele planeten.

Dette spørgsmål stillede vores store danske helt Andreas Mogensen sig også, da han vendte hjem fra sin mission på den internationale rumstation. Tirsdag d. 12. marts i år vendte Andreas Mogensen hjem fra sin mission, og det var

slående, hvor meget Andreas Mogensen fokuserede på planetens tilstand og fremtid, da han efterfølgende gav interviews til pressen. Mogens talte flere gange om det ansvar, der fulgte med, når vi nu var blevet så avancerede, at vi kunne sende mennesker i rummet. Ansvar for at alle disse fremskridt ikke bliver på bekostning af den planet, han havde det store privilegie at kunne betragte på afstand fra sit rumfartøj.

På denne måde beskriver Andreas Mogensen det samme dilemma, som udspillede sig på Harboøre Tange, hvor opgaven lød på at skaffe jobs og dermed materiel velstand til folk på egnen, men uden på den anden side at smadre alles livsvilkår gennem forurening. Dilemmaet i Oppenheimer var at finde en måde, hvor man kan tæmme atomenergien, men uden at bringe menneskers liv i fare. Utopi eller dystopi.

Så sent som i mandags så vi også med den store aftale på landbrugsområdet, at de civilisatoriske fremskridt skal tøjles, så vi kan finde en balance mellem produktion og hensyn til naturen. Netop denne type af store kompromiser kendetegner om noget det danske politiske system, og det er netop denne tradition og denne tilgang til de store opgaver, I skal ud og være en del af.

Det er således nogle store opgaver, der ligger foran jer. I skal om lidt ud i den vide verden, hvor I skal finde jeres rolle i disse dilemmaer. Hvordan skaber I fremskridt uden at gøre skade på jer selv og planeten? Hvordan tæmmer i den kunstige intelligens, så den bliver et konstruktivt redskab og ikke en teknologi, der ender med at tage magten fra jer?

På samme måde som familierne i Lemvig gælder dog i første omgang om, at I holder fast i jer selv. I skal holde fast i jer selv og jeres værdier, når I skal afgøre, om på vej mod dystopi eller utopi

Kære studenter

Vi har forsøgt at gøre jer klar til den fremtid, der venter. Vi har forsøgt at give jer viden om den store vide verden, der venter på jer derude, og vi har forsøgt at danne jer til kritisk tænkende, selvstændige individer, og når man kigger på den netop overståede eksamen, så er det faktisk gået ret godt – sagt på jysk. Jeg er derfor helt tryk ved nu at sende jer ud i verden; tryk ved at sende jer ud til videre uddannelse og helt tryk ved at overlade landets fremtid i jeres hænder. Husk at

verden er aldrig sort og hvid, husk aldrig at lade andre definere jeres fremtid for jer, og husk at have jer selv med i alle de beslutninger, I kommer til at tage på jeres vej ud i livet herfra.

Og med disse ord dimitterer jeg hermed årets studenter, årgang 2024 – hjerteligt tillykke med eksamen! (Pause)

Jeg vil bede forsamlingen rejse sig (pause) og være med til at ønske dimittenderne alt godt fremover ved at råbe et trefoldigt leve for dimittenderne fra Vejen Gymnasium og HF 2024. Vi råber 3 korte og et meget langt hurra. Det sidst hurra skal være så langt, at alle kan nå at finde huen igen efter luftturen.

Dimittenderne fra Vejen Gymnasium og HF 2024 de leve – HURRA, HURRA, HURRA – og det lange HURRAAAAH

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

Relateret

Josefines XX's studentertale

28. juni 2024

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/lars-amidsen-bossens-translokationstale>